

***Er is geen reddende engel meer
Door falen van commissarissen is ABN Amro nu een prooi.***

Zelden heeft een onderneming zo zwaar bakzeil gehaald voor de Ondernemingskamer als ABNAMRO gisteren. ABNAMRO wordt verboden ook nog maar enige medewerking te verlenen aan de verkoop van haar Amerikaanse dochter LaSalle aan Bank of America totdat de aandeelhouders zich hierover hebben kunnen uitspreken. De uitspraak van de Ondernemingskamer lijkt een volgende aanslag op de BV Nederland. Opsplitsing van ABNAMRO dreigt nu in plaats van een mogelijk vriendelijker overname door Barclays. Vakbeweging en politiek staan klaar om het “doorgeslagen activisme” van aandeelhouders te veroordelen. Het aandeelhouderskapitalisme lijkt alle andere belangen, en met name die van de werknemers, te vermorzelen.

Hoe terecht ook de zorgen over werknemers en BV Nederland zijn, de les van deze uitspraak is een geheel andere. De Raad van Commissarissen van ABNAMRO heeft het management dat geen vertrouwen meer had bij aandeelhouders laten bungelen door niet in te grijpen. Als een openbare brief van een investeerder (TCI) eerder dit jaar die het falende beleid van ABNAMRO aan de kaak stelt leidt tot een koerssprong van meer dan 10% in het aandeel ABNAMRO en het management prompt bescherming doet zoeken bij Barclays dan is het evident dat elk vertrouwen tussen aandeelhouders en management ontbreekt.

Als er een ding duidelijk is in het moderne tijdsbeeld dan is het dat zonder vertrouwen bij aandeelhouders een onderneming niet verder kan. Dit betekent echter niet dat zij zich prompt moet neerleggen bij wat aandeelhouders roepen, en dat is precies wat bij ABNAMRO wel is gebeurd. ABNAMRO is meteen te koop gezet (en naar het oordeel van de Ondernemingskamer heeft het management geprobeerd dat verkoopproces op oneigenlijke wijze te beïnvloeden). De Raad van Commissarissen had moeten ingrijpen en het management moeten versterken met personen die wel het vertrouwen genieten bij aandeelhouders. Dat geeft een onderneming lucht en stelt haar in staat om weloverwogen een mogelijk nieuwe koers te kiezen. Niets van dit alles bij ABNAMRO. Het in de ogen van aandeelhouders falende management bleef (en blijft, tot vandaag althans...) zelf aan de knoppen zitten, en kan dus alleen maar toegeven aan de meest banale wensen van aandeelhouders dan wel bescherming zoeken bij een derde partij (Barclays).

Ondernemend Nederland heeft nota bene een recent voorbeeld van hoe het wel moet. Het concern AHOLD dat in 2002 in een mogelijk nog veel diepere crisis was geraakt stelde prompt een bestuurder aan die groot ontzag genoot in de financiële wereld. Dudley Eustace, die ondermeer bij Philips en verschillende Engelse ondernemingen furore had gemaakt, stelde orde op zaken en gaf de onderneming “lucht”.

De cruciale les die uit de ABNAMRO case moet worden getrokken is dus niet dat alleen het aandeelhoudersbelang telt, maar dat in situaties waar het management evident geen vertrouwen meer heeft bij aandeelhouders een bijna onomkeerbaar proces dreigt van verlies aan zelfbeschikkingsmacht tenzij de Raad van Commissarissen bereid is in te grijpen.

Is er iets veranderd ten opzichte van vroeger? Natuurlijk. De uiteindelijk doorslaggevende macht van de aandeelhouder als niet wordt ingegrepen bestond in de "oude" Nederlandse verhoudingen niet. Het niet presteren kon heel lang worden volgehouden. Ja, inderdaad, bijna totdat het faillissement er op volgde. Deze verspilling is niet meer mogelijk. Aandeelhouders hebben er belang bij tijdig(er) in te grijpen. Management dat geen vertrouwen heeft bij aandeelhouders zal nooit de slag met aandeelhouders meer kunnen winnen. Tijdig ingrijpen door de Raad van Commissarissen is dus van groot belang. De "margin of error" is erg klein geworden.

Faalt de Raad van Commissarissen dan verwordt de onderneming tot prooi van het aandeelhouderskapitalisme en komen alle andere belangen klem te zitten, zo ook het werknemersbelang. Vakbeweging en politici moeten dan ook op de eerste plaats hun pijlen richten op de Raad van Commissarissen. Deze moet ingrijpen zodra het management het vertrouwen van aandeelhouders niet meer heeft.

Is hiermee alles opgelost? Ongetwijfeld niet. Het machtsvraagstuk in ondernemingsland, en de belangen van aandeelhouders, werknemers en andere stakeholders in het bijzonder, staan zwaar ter discussie. Is het werkelijk wenselijk dat aandeelhouders een dergelijk grote invloed hebben op het ondernemingsgebeuren zoals recente ervaringen in dit land suggereren? Ik ben geneigd deze zorgen te delen. Activistische aandeelhouders lijken teveel macht te hebben verkregen. De toekomst zal uitwijzen hoe dit zich verder ontwikkelt. Onmiddellijke actie is echter vereist bij onze Raden van Commissarissen. Tekortschietende praktijken bij Raden van Commissarissen brengen in het huidige speelveld het werknemersbelang grote schade toe. En als er iets duidelijk is over de uitspraak van de Ondernemingskamer van gisteren dan is het wel dat de Ondernemingskamer niet genegen is fouten van Raden van Commissarissen en management toe te dekken en als een soort reddende engel op te treden.